

החברותא

בס"ד ערש"ק פר' דברים ז' מנחם אב תשע"ט

החברותא בטאנן פנימי לחברים גליון מס 614

פנינים יקרים על תורבן ונתחמה

איכה ישיבה בדד וכו' (איכה א, א) משה רבינו רצה שיתדבקו בעץ החיים ממש וכתב איכה אשא לבדי וכתב איכה היתה לזונה קריה נאמנה, וב' אלו ענין אחד להם כמו בבחינת נפש לא זכו להימשך אחר מדרגת משרע"ה, כן בכניסתם לארץ שנקרא קריה נאמנה שירושלים של מטה מכוון נגד ירושלים של מעלה וע"י החטא נפסק זה הדביקות ונקרא זונה עד שגרם החטא לבחינת איכה ישיבה בדד שנכרת מן השורש.

(שפת אמת)

איכה ישיבה בדד וכו' (איכה א, א) גדולה התמיהה שהעיר רבתי עם היתה כאלמנה. הסיבה שמתחילה היה ההתהפכות שהמשילו על עצמם מלכות רומא בבית שני שבאו בברית עם הרומים וזהו שרתי במדינות היתה למם.

כל רעיה בגדו בה היו לה לאויבים (איכה א, ב) רצונו לומר הרעים נעשו רעים. וזה האות שגם בעת שלותה היו לה לאויבים מבקשים רעתם בסתר. על פי המלבי"ם שנאה בלב היפך אהבה. אויב שנאה גלויה ודורש רעתו צר מריע בפועל.

איכה אשא לבדי מרחכם ומשאכם ורככם (דברים א, יב) רמז לארבעת הגלויות שעתידים לעבור והם: איכה מרומז לגלות בבל מרחכם זו גלות פרס משאכם כנגד גלות יון וריבכם היא גלות אדום. וזה שאמר משה איכה אשא לבדי את כל הגלויות.

היו צריה לראש וכו' (איכה א, ה) אמרו רז"ל כל המיצר לישראל נעשה ראש (גיטין נז) והטעם כדי שאח"כ כאשר יורידהו השי"ת מגדולתו יהיה בשבר גדול וכן אמר שלמה המלך ע"ה (משלי מז) לפני שבר גאון, וכן להיפוך פעמים שתקדם רעה לאדם כדי שאח"כ כאשר יטיב לו השי"ת תהיה ההטבה גדולה מאד כענין משפיל גאים ומגביה שפלים מבירא עמיקתא לאיגרא רמה ומכיון שלא ידוע אם לטובה וכמה הטובה מברכים על הרעה באותו התלהבות והתפעלות שמברכים על הטובה והשי"ת יפרוס כנפיו בטוב ובנעימים. (נחמד ונעים)

כי ה' הוגה על רוב פשעיה (איכה א, ה) לכאורה תמוה ענין הצער להיות מיצר על חרבן ביהמ"ק מה שעבר אין, והעצב היא הקליפה היותר קשה מכולם שהרי הע"ז נקראת על שמה שנאמר עצביהם כסף וזהב ומאמר חבור עצבים ואין השכינה שורה אלא מתוך שמחתה. המפרשים פירשו על דרך ארז"ל כל דור שלא נבנה ביהמ"ק בימיו כאלו נחרב בימיו ועל דא ודאי בכה שפיר על כל פשעיו וחטאיו שמנעו הטוב שאין הוא עם ביהמ"ק יכולים לדור בעולם אחד.

אויביה שלו (איכה א, ה) שלו מלשון שלוח מי שהוא בשלוח בשעה שצרתם הוא אויביה וד"ל. (זאת זכרון) **הביטו** וראו אם יש מכאוב כמכאובי אשר עולל לי אשר הוגה ה' ביום חרון אפו (איכה א, יב) כאשר ניתן לדבר על הפורענות נח כעסו בדיבורו והוקל לו אבל כשהגזירה במחשבה הוא כבד מאד ולא ניתן להירגע. זהו אם יש מכאוב למכאובי כאשר הוגה במחשבה ביום חרון אפו. וכן פירש האלשיך הפסוק וינחם ה' על הרעה אשר דיבר וכו'.

ידו פרש צר על כל מחמדיה (איכה א, י) איתא באיכה רבה אילו זכיתם הייתם קוראים בתורה (שמות לד, כד) ולא יחמוד איש את ארצך עכשיו שלא זכיתם אתם קוראים ידו פרש צר על כל מחמדיה, פירושו הקנאה על החמודות שיש לחבירו הוא רק כאשר אצל החומד נחשב לחמודות משא"כ בתורה"ק אצל האומות אין התורה נחשבת חמודה ובכל זאת גוזרים על ביטול תורה כי מפני שאצלנו המה חמודות. (משך חכמה)

שיחת קודש ממורנו ורבנו זיע"א



האשק שיחת הרא"ש ז"ע"א ש"ק פר' שפיטס נכתב ע"י א.א.

ומאביונות כזו האדם בא לפחד גדול ונורא, כמו שנאמר הן יראת ה' היא חכמה. שהרי חכמה אינה מה שהאדם מבין ויודע להסביר יפה. חכמה היא כמו שנאמר "בראשית תורתך הקדומה רשומה חכמתך הסתומה מאין תמצא והיא נעלמה", זו היא חכמת התורה מאין תמצא והיא נעלמה. ואי אפשר להכנס לחכמת ה' אלא אם כן יהיה בעצמו בבחינת "אין" כמו שנאמר והחכמה מאין תמצא, כי אם לומד את התורה ללא בחינת אין אין זה תורה רק ידע. וזה שמסיים אח"כ ראשית חכמה יראת ה', שהאדם שהשיג את החכמה והיינו שנעשה בעצמו אין, הוא מלא פחד ויראה, מפני שמאבד את כל האחיזה והקיום של עצמו, והוא רועד, מפני שאין לו קיום כלל. ועל ידי שלומד תורה בבחינת "אין" התורה עושה בו רושם, ומשיג את השכל הנעלם מכל רעיון, כמו שנאמר בראשית תורתך הקדומה רשומה (מלשון רושם) חכמתך הסתומה מאין תמצא, ואז נעשה הסוף שלו בחינת אין סוף.

כל עוד שאנו חיים את המציאות של עבר הוה ועתיד לא נוכל להגאל. ולכן אנו בגלות כל כך הרבה שנים. האדם שרוצה לעבוד את ה' צריך לצמצם מחשבתו בכך שהוא לא חי עם שום מציאות של עצמו, רק עם מציאות האין, אין לו שום אחיזה. ובמצב כזה יש רק "הוה", כי הרבש"ע הוא רק "הוה" לא שייך בו לא "עבר" ולא "עתיד". "עבר" שייך רק אצל בני תמותה. ומה שאומרים שהוא "היה הוה ויהיה" זה רק לשבר את האוזן. וכשהאדם מגיע

למציאות שהסוף נהיה אין סוף הוא חי בפחד כל כך גדול שהוא לא רואה שום דבר. ולמטרה זו ברא הקב"ה בעולם פחד של סכנה בכדי שעל ידו יגיעו אליו.

הקב"ה ברא את הדומם בעולם בשביל שנלמד ממנו. למשל עץ שמוציא פרי או מגן על האדם בצילו, וכי הוא יכול להתפאר? הוא הרי דומם ולא עשה כלום, עיבדו אותו וגידלו אותו ועשו איתו דברים. ובוזה הדומם הגיע לתכליתו, כי אין לו חיות של עצמו, והוא דומם. ובוזה הוא מהלל את הקב"ה שבראו - לך דומיה (בלשון דומם) תהילה. בשביל מה ברא הקב"ה דומם כזה שאינו עושה כלום ואף אין לו בחירה ומה התועלת מזה? דומם הזה נברא בעולם הוא בכדי שאנו נלמד ממנו מה היא תכלית הבריאה, שהאדם יהיה כמו עץ, בחינת דומם שלעולם אינו משתנה, שהסוף שלו הוא אין סוף. וכמו שהדומם על ידי בחינת הדומם שלו מהלל את ה' - לך דומיה תהילה, כך יהיה האדם בעל בחירה - חי חי הוא יודוך. ולכן ציוה ה' במלחמה "לא תכרית את עצה כי האדם עץ השדה". כי האדם צריך ללמוד מן העץ, וכמו שעץ שכורתים אותו לעשות ממנו כלים אינו מרגיש שנתן משהו, כך צריך להיות האדם, שיגיע לבחינת "דומם" וחי חי הוא יודוך. וכאשר האדם שבו כח הבחירה של העולם יגיע להכרה זו אז תהיה התגלות אלוקית על כל העולם כולו, והעולם יגיע אל הסוף שהוא אין - סוף.

ומי שחי בבחינה זו יש לו בחינת מיתה בכל נשימה ונשימה. כי העבר אין, וחיות עצמית

שיחת קודש ממורנו ורבנו זיע"א



המשך מעמ' קודם

אין לו, ומאיפה יש לו חיות. ולכן כל נשימה ונשימה הוא בחינת מיתה. ולכן מצינו צדיקים שכל ימיהם למדו את עצמם למות כמו שאמר רבי עקיבא "כל ימי הייתי מצטער מתי יבוא לידי ואקיימנו", לפי שכל רגע ורגע הוא בחינת מיתה, וצער זה של מסרקות של ברזל היה לו כל ימיו בכל נשימה ונשימה. מי שחי בבחינה זו מרגיש בכל נשימה ונשימה שהוא חי כאב כזה כמו מסרקות של ברזל, וקולותיו הולכים מסוף העולם ועד סופו, [כמו שאמרו חז"ל שקול הנשמה בשעה שיוצאת מן הגוף הולך מסוף העולם ועד סופו] כי הוא חי את הכאב של הרבש"ע ואת הכאב של הכלל, וכל הצער שבעולם עובר על ידו, מכיון שהוא יחוד האין של הקדושה, בבחינת גוף שנהפך לנפש, מתוך האביונות הגיע למידתו של יעקב, לבחינת "תפארת", ומתוך הסוף הגיע לאין סוף, בבחינת יעקב אבינו לא מת.

ומי שמגיע לדרך האמת של האין סוף, אין לו קיום בעולם, כל הזמן הוא חי במציאות של סכנה, ומפחד שלא יאבד את מציאות הדומם שלו, את המציאות שהוא לא עושה כלום, כל רגע ורגע הוא חי בסכנה שלא יאבד את הבחירה ושלא יאבד את האין. הצדיק שנמצא במדרגת הביטול הזו משיג את השכל הנעלם מכל רעיון שאינו מושג בהשגה גשמית, אין ממש, ורק זה שהגיע למדרגת הדומם, הוא חי במציאות של אין - סוף, ויכול להשיג השכל הנעלם. כי האדם משנברא הוא תינוק שאינו מסוגל לכלום, והוא חי במציאות של האין - סוף, הקב"ה מגדלו ומנהיגו כגמול עלי אמו,

כמו עץ דומם שהאדם מעבדו, ואח"כ כשגודל מקבל את כח הבחירה ובידו לבחור באמונה ולהמשיך לחיות במציאות הזו. וכאשר הוא חי במציאות של האין - סוף יכול להשיג את השכל הנעלם. ויש בזה מדרגות על גבי מדרגות, שכל נשימה ונשימה וכל מציאות ומציאות מתחלקת לאין מספר חלקים, ויש בחינה יותר נעלמת מזו שהיא כמו אפס ביחס לחלקים הקטנים הללו. ובעל הבחירה הזה נמצא בסכנה בכל נשימה ונשימה, שלא יאבד בנשימה הזו את ה"אין", את ההשגה הזו ה"אפס" של האין - מספר. כי אם ח"ו הוא מאבד הוא מפסיק לחיות אין - סוף בבחינת גוף. והוא נופל לבחינת בחנני ה' ונסני.

אומנם כאשר הוא מבוטל בתכלית הביטול, וחי במציאות של אין סוף, הוא נהיה בחינת "קדמון", והוא עצמו נהיה שכל הנעלם מכל רעיון. וזהו "רשומה חכמתך הסתומה" שהחכמה הסתומה עושה בו רושם. וכל המציאות שלו אינה מציאות גשמית רק מציאות אלוקית. וזה שאומרים "אני מאמין באמונה שלימה שהבורא ית"ש אינו גוף", וכי על הרבש"ע שהוא שכל הנעלם מכל רעיון צריך לומר שאינו גוף? רק הכוונה על הצדיק אמת שהוא מגיע למדרגת הביטול הגמור והשיג את ההשגות הדקות מן הדקות. את האפס של האין מספר, וכל המציאות שלו מציאות אלוקית המלוכש בגוף. וזה בחינת משיח.

המשך פנינים יקרים

חטא חטאה ירושלים (איכה א, ה) כפילות הלשון מזכיר את דברי הגמרא (קדושין ט) אמר רב הונא כיון שעבר אדם עבירה ושנה הותרה לו, הותרה לו סלקא דעתך אלא געשית לו כהיתר, וזהו החטא הורגל בחטאה ירושלים...

על אלה אני בוכיה עיני ירדה מים כי רחק ממני מנחם משיב נפשי היו בני שוממים כי גבר אויב (איכה א, טו) השכינה מתאוננת שאין לה מנחם, שהרי החכמים מכירים שהכל מאת ה' אבל נתמעטו החכמים ופשוטי העם שוממים מבלי דעת וסוברים כי גבר אויב...

זכור תזכור ותשוח עלי נפשי, זאת אשיב אל לבי על כן אוחיל (איכה ג, כד) פירוש על דבר שנאבד שטות גדול לבכות, רק על דברי הבלתי מיואש ויש תוחלת שייך הבכי, וכן אמרו חז"ל (תענית לב) כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה ואם כך הבכיה סיבה לנחמת ציון. הרי שבשכר הבכי יבנה ביהמ"ק בב"א כ"ר. (משך חכמה)

בכל דרכיך דעהו ראשי תיבות בד"ד כענין שנאמר ה' בדד ינחנו, הכוונה בזה אשר אפילו בגלות שהוא דרך מעוקם על כל זאת איש ישראל צריך לדעת כי הכל הנהגתו יתברך ועי"ז והוא יישר אורחותיך שכל אלו הדרכים העקומים שנשתלחו בני ישראל בהם סופם להתיישר. והנה ש"ק עדות שבני ישראל נמשכין רק אחר הנהגת הבורא כדכתיב ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם, לכן שבת דוחה ת"ב. (שפת אמת)

בענין צער הגלות ונחמתו מצריך עיון דלכאורה זר מעשינו שאנו עושים בכל שנה ושנה כמ' באב מקוננים על הגלות ובשבת שלאחר כך נחמו נחמו שמחים וטוב לב מי ראה כזאת שאיש אחד בעצמו יקונן על צרתו ומעצמו יתנחם. הענין יוסבר על פי הכתוב נשכחתי כמת מלב ודרשו חז"ל ברית כרותה למת שמשכתה מהלב. אבל מאחר ואין מקבלים תנחומים על החי ואכן כתיב כיעקב וימאן להתנחם. הובן שצרה זו אינה נשכחת מפני שיוסף עדיין חי וזהו מה שדרשו חז"ל שעצם העובדא שזה קרוב לאלפים שנה ולפי דרך הטבע היה ראוי שתהא הצרה הזאת נשכחת מהלב יש בכך הוכחה שעוד עם ישראל ותורת ישראל חי וח"ו לומר אבדה תקותנו.

ואתחנן אל ה' בעת ההיא וכו' (דברים ג, כג) הנה יש להבחין בסוף פרשת דברים (פסוק כא) נאמר ואת יהושע צויתי בעת ההיא לאמר ובסמוך תחילת פרשתנו נאמר פעם נוספת בעת ההיא. אולי יש רמז בזה פרשת דברים היא תמיד "שבת חזון" הפרשה שקודם החרבן, ואילו פרשת ואתחנן היא "שבת נחמו" הפרשה של הנחמה מהחרבן וניצוץ הגאולה, ויש לומר שהתורה מרמזת לנו בכך בעת ההיא בין ימי הצרה של בין המצרים ובין ימי הנחמה והשלוחה צריכים לאמר כלומר לבקש ולהתחנן אל הקב"ה. (וללוי אמר)

עשרה לשונות נקראת תפלה ואלו הן שועה צעקה נאקה רנה פגיעה ביצור קריאה ניפול פילול ותחנונים (פר' ואתחנן) לשונות אלו הם דרכים ועצות לבוא לתפילה כי התפילה עצמה אינו בכלל הלשונות כי זה סימן לתפילה. הכוונה בזה כי ההכנה האמיתית הוא ג"כ מהשי"ת וכתוב תכין לבם תקשיב אונך. וזה הסימן אם הרגיש שהגיע לכוון לבו להיות נשפך לבו נוכח פני ה' זה עיקר התפלה באמת וההכנות לתפלה הם הלשונות שכפי שאדם מכין עצמו להגיע לתפלה זו ע"י צעקה או מרירות או ביצור. (שפת אמת)

יו"ל ע"י מערכת החברותא רח' עדני 3 ירושלים 91050

5829688 - 02 פקס: 5325477 - 02

ניתן לקבל במייל: av5829688@gmail.com ת.ד. 5080 ירושלים



לעילוי נשמת מוה"ר ר' אשר ב"ר אריה מרדכי זצ"ל זי"ע

